

Handleiding bij *Beren op de weg*

Beren op de weg is een bundel volksverhalen voor beginnende lezers van het Nederlands. Elk verhaal is geschreven op drie niveaus. Daarmee sluiten de verhalen aan bij de verschillende fases van ontwikkeling van de leesvaardigheid, en zijn ze ook heel goed te gebruiken in heterogene groepen. De verhalen zijn eenvoudig geschreven, maar de onderwerpen zijn rijk en bieden taalleerders veel stof tot praten. Ze gaan over list en bedrog, rijkdom en armoede, recht en onrecht, liefde en jaloezie, verraad en trouw. Over liegen, humor, slim zijn of wijze raad geven. De verhalen zijn afkomstig uit de orale tradities van diverse landen en culturen.

In deze handleiding gaan we eerst in op de vaardigheid lezen en daarna lichten we toe waarom we ervoor hebben gekozen om de verhalen op drie verschillende niveaus aan te bieden. Zie het document 'Verwerking in de klas' voor suggesties om met de gelezen teksten aan de slag te gaan.

VAARDIGHEID LEZEN

Lezen is een complexe vaardigheid die veel oefening vraagt. Traditioneel richten we ons in het NT2-onderwijs op functioneel taalgebruik: leerders leren de taal die ze bij wijze van spreken morgen nodig hebben in het echte leven. Maar functionele teksten op de allerlaagste niveaus, zoals bijvoorbeeld de tabel met openingstijden van de supermarkt, zijn per definitie niet erg spannend. Terwijl goed leren lezen vereist, dat de lezer heel wat kilometers maakt. Een verhalende tekst leent zich goed voor het maken van kilometers: de lezer richt zijn aandacht op de verhaallijn. De verhaallijn motiveert en sleept de lezer door de moeilijkheden heen. Zo ontstaat het gevoel dat lezen niet alleen nuttig maar zeker ook leuk is.

DRIE NIVEAUS

Veel groepen zijn samengesteld uit cursisten met verschillende niveaus. Om met een heterogene groep als groep te kunnen werken en cursisten toch elk op hun eigen niveau te kunnen laten oefenen, is het heel handig als er van één tekst versies van verschillende niveaus voorhanden zijn. Zo kun je differentiëren en samenwerken tegelijk. Maar ook één individu met niveau A, B of C kan profijt hebben van verschillende versies van dezelfde tekst. Veel cursisten begrijpen meer van een tekst als ze er naar luisteren. Ze kunnen dus een voorgelezen tekst van een hoger niveau beter begrijpen dan ze zelfstandig kunnen lezen. De teksten van een hoger niveau zijn rijker. Naarmate het niveau stijgt, worden de zinnen iets langer, waardoor er details kunnen worden toegevoegd, er kunnen wat complexere woorden worden gebruikt waardoor de woordenschat van de cursisten wordt uitgebreid.

KENMERKEN VAN DE A-TEKSTEN

- Overwegend zeer korte zinnen van niet meer dan vijf woorden per zin.
- Korte klankzuivere woorden die het eenvoudig maken om een woordbeeld te vormen.
- Zo min mogelijk medeklinkerclusters.
- De teksten zijn kort.
- Het lettertype is iets groter.
- In de A-teksten wordt alleen de tegenwoordige tijd gebruikt.
- Ondersteuning door illustraties.

KENMERKEN VAN DE B-TEKSTEN

- Maximaal zeven woorden per zin.
- In de B-teksten wordt selectief gebruik gemaakt van verleden en de voltooide tijd.
- Bij de B- en C-teksten gebruiken we ook uitroepstekens en aanhalingstekens.
- Enkele B-teksten zijn op rijm.

KENMERKEN VAN DE C-TEKSTEN

- Bij een C-tekst gebruiken we maximaal 10 woorden per zin.
- De teksten bij C zijn wat langer, tot 500 woorden.
- De teksten staan in de verleden tijd zoals het geval is in sprookjes en volksverhalen.

Voor de teksten op alle niveaus gebruiken we hoogfrequente woorden. We gebruiken de woorden uit het *Leerwoordenboek Nederlands* en uit de frequentielijsten 'core' en 'general' van *A frequency dictionary of Dutch*¹. Enkele uitzonderingen zijn gemaakt voor specifieke woorden die bij het verhaal horen zonder welke het verhaal niet verteld kan worden. Waar mogelijk worden deze woorden door beeld ondersteund.

¹ Gathier, M. & De Kruyf, D. (2005). *Leerwoordenboek Nederlands*. Bussum: Coutinho.
Tiberius, C. & Schoonheim, T. (2014). *A frequency dictionary of Dutch*. New York: Routledge.